

Utrikesutskottets yttrande

1979/80:1 y

med anledning av proposition om riktlinjer för den statliga exportfrämjande organisationen

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har den 13 november 1979 beslutat bereda utrikesutskottet tillfälle avge yttrande över propositionen 1979/80:16 om riktlinjer för den statliga exportfrämjande organisationen samt över yrkandet 1 i den i anslutning därtill väckta motionen 1979/80:88.

Propositionen

Den organisation för exportfrämjande som etablerades år 1972 har nu varit verksam ett antal år. Under dessa har organisationen ute i världen byggts ut såväl inom ambassader som i form av handelssekreterarkontor. Vidare har staten initierat ett antal aktiviteter som nära berör exportfrämjandet samt tillskapat nya organ på regional nivå i Sverige. Det har därför inom utrikes- och handelsdepartementen ansetts lämpligt att inom ramen för en utredning göra en översyn av fältorganisationen för exportfrämjandet liksom av hemmaorganisationen i den del av verksamheten som avser ledning och samordning av fältorganisationen, heter det i propositionen. En närmare beskrivning av nuvarande förhållanden och utredningens överväganden ges i betänkandet (Ds H 1979:1) Exportfrämjandets organisation – en översyn.

I propositionen föreslås att nuvarande organisation bibehålls i mer betydande länder med marknadsekonomi, dvs. handelssekreterarkontor jämsides med beskickning/konsulat. I länder där efterfrågan på statliga exportfrämjande tjänster är mer begränsad behålls också nuvarande organisation, dvs. beskickning/konsulat. I för Sverige kommersiellt mer betydande statshandels- och utvecklingsländer föreslås att handelsavdelning i normalfallet inrättas inom beskickning. Såväl handelssekreterarkontor som handelsavdelningar föreslås i framtiden få beteckningen handelskontor.

Den operativa ledningen för fältorganisationen utövas i dag av utrikesdepartementet vad avser utrikesrepresentationen och av Sveriges exportråd (SE) vad avser handelssekreterarna.

Exportrådets nuvarande direktivrätt gentemot handelssekreterarna avses bestå. I propositionen föreslås emellertid att även ledningen för den exportfrämjande verksamheten vid beskickningar och konsulat i viss utsträckning bör kunna anförtros Exportrådet, som därmed skulle tilldelas en funktionell direktivrätt gentemot utlandsmyndigheterna på samma sätt som rådet nu har i fråga om handelssekreterarkontoren.

Den närmare utformningen av SE:s funktionella direktivrätt är enligt

föredragandens mening en fråga för regeringen i samråd med SE. Den bör även beaktas i UD-utredningens arbete. De riktlinjer som den inom utrikes- och handelsdepartementen företagna utredningen dragit upp bör därvid vara vägledande, heter det i propositionen.

De uppgifter som föreslås bli delegerade till SE innebär i viss utsträckning myndighetsutövning. Överlämnandet av uppgifterna måste därför ske genom lag. En ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m. m. bör därför vidtagas. Den föreslagna ändringen i lagen medför behov av följdändringar i förordningen med samma benämning samt i instruktionen för utrikesrepresentationen. Det ankommer på regeringen att fatta beslut i dessa frågor. Författningsändringarna liksom aktuella instruktionsändringar bör träda i kraft den 1 januari 1980.

En förutsättning för att SE skall kunna tilldelas ytterligare uppgifter är att överenskommelse träffas härom med den andre huvudmannen för SE, Sveriges Allmänna Exportförening. Vid förhandlingar mellan staten och SAE har enighet nåtts om ett förslag till nytt avtal från och med den 1 januari 1980. Avtalsförslaget har fogats som bilaga 3 till propositionen.

Exportrådets direktivrätt skall emellertid inte omfatta de handelsfrämjande uppgifter som ligger utanför den exportfrämjande verksamheten. Det framhålls också i propositionen att en rad uppgifter gentemot fältorganisationen av mer övergripande karaktär även framgent skall beredas av utrikes- och handelsdepartementen och att den administrativa ledningen av beskickningarnas exportfrämjande verksamhet skall ligga kvar i UD.

Slutligen förutsöks i propositionen att regeringen skall besluta om formerna för den närmare samverkan mellan utrikes- och handelsdepartementen, som kan bli erforderlig i avsikt att underlätta ledningen av fältverksamheten.

Motionen

I det till utskottet för yttrande överlämnade yrkandet 1 i motionen 1979/80:88 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen beslutar

1. att avslå förslaget i propositionen 1979/80:16 om viss funktionell direktivrätt för Sveriges exportråd gentemot beskickningar och konsulat.

Motionärerna anför som motivering härför dels att vpk är motståndare till att storfinansens makt ytterligare stärks, dels att det är tvivelaktigt om förslaget skulle medföra en mer effektiv ledning av verksamheten på fältet, eftersom de som inom utlandsmyndigheterna arbetar med exportfrämjande åtgärder genom förslaget skulle få två huvudmän.

Utskottet

Utskottet begränsar sitt yttrande till att omfatta frågan om Sveriges exportråds direktiv rätt gentemot utlandsmyndigheterna (huvudsakligen avsnitt 2.3 i propositionen).

Fältorganisationen för den exportfrämjande verksamheten består i dag av handelssekreterarkontor, som lyder under Sveriges exportråd, och av beskickningar och konsulat, som leds av utrikes- och handelsdepartementen. För att motverka den oklarhet och bristande effektivitet som denna tudelning av det löpande exportfrämjande arbetet kan medföra, föreslås i propositionen att till Exportrådet delegeras viss direktiv rätt även gentemot beskickningar och konsulat.

Som framgår av propositionen innebär denna delegering att Exportrådet får rätt till viss myndighetsutövning. En liknande möjlighet har även andra myndigheter. Eftersom Exportrådet inte är en statlig myndighet måste delegeringen ske genom lag. I propositionen föreslås i detta syfte en ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m. m. Vidare föreslås i propositionen att regeringen skall bemyndigas träffa avtal om Exportrådets nya uppgift med Exportrådets andre huvudman, Sveriges Allmänna Exportförening, i huvudsaklig överensstämmelse med ett till propositionen fogat avtalsförslag.

Den närmare utformningen av Exportrådets direktiv rätt skall utredas av regeringen i samråd med Exportrådet. Även den sittande UD-utredningen skall beakta denna fråga.

I motionen 1979/80:88 hemställs att förslaget rörande delegering av direktiv rätt till Exportrådet avslås, bl. a. med motiveringen att effektivitetsvinsterna är tveklaktiga.

Utskottet delar föredragandens uppfattning att den föreslagna delegeringen, som formellt endast berör de utlandsmyndigheter som inte har handelssekreterarkontor, bör kunna göra fältorganisationen mer enhetlig i fråga om organisation och arbetsmetodik. Det är enligt utskottets mening inte fråga om att ge utlandsmyndigheterna två huvudmän för den exportfrämjande verksamheten. Förslagen avser i stället att ge Exportrådet, det halvstatliga organ som har till uppgift att centralt svara för planering, samordning och genomförande av åtgärder för att främja svensk export, möjlighet att inom ramen för av regeringen fastställda riktlinjer självt ge anvisningar för den löpande exportfrämjande verksamheten till alla delar av fältorganisationen utomlands. Avsikten är inte att i annat avscende ge någon myndighetsställning åt Exportrådet i förhållande till beskickningar och konsulat.

Utskottet, som anser att någon inskränkning inte bör ske i det ansvar utlandsmyndighetens chef har för myndighetens hela arbete eller för utnyttjandet av myndighetens resurser, tillstyrker för sin del det i propositionen framlagda förslaget till nytt avtal med Sveriges Allmänna Exportfö-

rening om Sveriges exportråd samt förslaget till ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet yrkandet 1 i motionen 88.

Samtidigt fäster utskottet vikt vid att Exportrådets direktivrätt endast skall avse den löpande exportfrämjande verksamheten och inte andra handelsfrämjande åtgärder. Vidare skall en rad uppgifter av övergripande karaktär även fortsättningsvis beredas av utrikes- och handelsdepartementen.

Av propositionen framgår också att regeringen avser att besluta om formerna för den närmare samverkan mellan utrikes- och handelsdepartementen som kan bli erforderlig för att underlätta verksamheten på fältet. Enligt utskottets mening bör huvudansvaret för planering och genomförande av den handelsfrämjande verksamheten och för dess inordning i Sveriges handelspolitik åvila utrikesdepartementet och handelsdepartementet gemensamt.

Stockholm den 29 november 1979

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Gertrud Sigurdsen (s), Anders Ljunggren (c), Sture Palm (s), Olle Göransson (s), Ingrid Sundberg (m), Mats Hellström (s), Per-Olof Strindberg (m), Jan Bergqvist (s), Sture Korpås (c), Carl Lidbom (s), Björn Molin (fp), Axel Andersson (s) och Paul Grabö (c).